



**Lietuvos Respublikos Prezidentui
J.E. Gitanui Nausėdai**

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS

PRAŠYMAS

vetuoti Lietuvos Respublikos Seimo 2023 m. gegužės 9 d. priimtą Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą.

2023 m. gegužės 9 d. Nr.02/02

Lietuvos Respublikos Seimas 2023 m. gegužės 9 d. priėmė Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą Nr. XIVP-2621(2) (toliau – Įstatymas), kuriuo įvedamas laikinasis solidarumo įnašas (toliau – naujas mokestis), taikomas Lietuvos Respublikoje įsteigtų bankų ir užsienio bankų filialų bei Centrinų kredito unijų finansinių grupių narių gaunamoms grynosioms palūkanų pajamoms.

Įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šis Įstatymas įsigalioja nuo priėmimo datos. Pagal Įstatymo 13 straipsnio 3 dalį šio Įstatymo nuostatos taikomos apskaičiuojant ir mokant naują mokesį už mokėjimo laikotarpius, kurie atitinkamai baigiasi 2023 m. gruodžio 31 d. ir 2024 m. gruodžio 31 d.

Prašome Įstatymo nepasirašyti ir grąžinti jį Seimui pakartotinai svarstyti, kadangi:

1. Apmokestinimas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam konstituciniam teisinės valstybės principui.

Mūsų nuomone, su konstituciniu teisinės valstybės principu yra nesuderinama Įstatymo 11 straipsnio 1 dalis, pagal kurią šis Įstatymas įsigalioja nuo jo priėmimo datos.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (3str. 3d.) nustato, kad Seimas turi užtikrinti, jog Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai, nustatantys naują mokesį, naują mokesčio tarifą, mokesčio lengvatą, sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus arba iš esmės pakeičiantys apmokestinimo tam tikru mokesčiu tvarką ar apmokestinimo teisinio reglamentavimo bei taikymo principus, *įsigaliojūt ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo jų paskelbimo dienos*.

Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja teisinį tikrumą, teisinį saugumą, teisėtų lūkesčių apsaugą. Tai reiškia, kad mokesčių mokėtojai pagal Konstituciją turi teisę pagrįstai tikėtis, kad mokesčiai, jų tarifai, lengvatos ir kitos esminės mokesčių sąlygos tam tikrą laiką nebus keičiami, nebent būtų nustatomos palankesnės sąlygos mokesčių mokėtojams. Mokesčių mokėtojai iš anksto planuoja savo ūkinę veiklą, jos išlaidas, sudaro sandorius ir prisiima įsipareigojimus, jie turi teisę tikėtis, kad tam tikrą laikotarpį mokesčių našta nedidės, o jeigu bus nustatyti nauji mokesčiai, padidinti jų tarifai ar kitaip pablogintos mokesčių mokėtojų sąlygos, bus nustatytas protingas pereinamasis laikotarpis, per kurį jie galės pasirengti mokesčių pakeitimams.

Pažymėtina taip pat ir tai, kad Įstatymo priėmimas nesilaikant 6 mėnesių įsigaliojimo termino neatitinka nė vienos iš Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 3 str. 4. p. išimčių, leidžiančių Įstatymo įsigaliojimą ankščiau nei po 6 mėnesių – Įstatymu sunkinama mokesčių mokėtojų padėtis, jis nėra susijęs su Europos Sąjungos teisės aktu

įgyvendinimu, taip pat, atsižvelgiant į tai, kad mokesčio surinkimas priklauso nuo mokesčio mokėtojo paslaugų klientams sąlygų, negali būti laikoma, kad jis yra būtina priemonė Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nurodytomis išskirtinėmis aplinkybėmis įgyvendinti.

Taigi, Įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustačius, kad Įstatymas įsigalioja nuo jo priėmimo datos, *pažeidžiami teisinio saugumo, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principai, kartu ir konstitucinis teisinės valstybės principas. Taip pat pažeidžiama Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, pagal kurią valdžios galias riboja Konstitucija, bei Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas.*

2. Apmokestinimas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui ir pažeidžia valstybės pagalbos taisykles.

Naujas mokestis taikomas tik kredito įstaigoms, be to, įstatymu įvestas didžiąją dalį rinkos dalyvių, diskriminuojantis naujo mokesčio bazės skaičiavimo koeficientas (Įstatymo 2 str. 3 dalis) - nustatyta, kad konkrečios kredito įstaigos mokėtina suma yra proporcinga tos kredito įstaigos priimtų Lietuvos rezidentų indėlių bei Lietuvos rezidentams suteiktų paskolų sumos, buvusios 2022 m. gruodžio 31 d., santykiui su visų tokios kredito įstaigos priimtų indėlių ir suteiktų paskolų suma.

Konkurencijos taryba, įvertinusi pirminį Įstatymo projektą, atkreipė Finansų ministerijos dėmesį, kad įteisinus siūlomą reguliavimą dvi ūkio subjektų grupės – naujo mokesčio nemokančios kredito įstaigos bei kitų sektorių įmonės, uždirbusios neįprastai didelį pelną, – gali gauti valstybės pagalbą, todėl ją būtina suderinti su Europos Komisija. Jeigu valstybės pagalba teikiama be Europos Komisijos pritarimo, ji laikoma neteisėta ir privalo būti išieškota iš pagalbos gavėjų su palūkanomis. Konkurencijos taryba pateikė išvadą, kad ši tvarka gali iškreipti konkurenciją, nes naują mokestį turėtų mokėti tik dalis kredito įstaigų.

LBA įsitikinimu, į Konkurencijos tarybos pateiktas pastabas koreguojant Įstatymo projektą nebuvo atsižvelgta, ir Įstatymu nustatytas naujas apmokestinimas pažeidžia valstybės pagalbos taisykles šiais aspektais:

Pirma, Įstatymu apmokestinamos finansų sektoriaus bendrovės, atleidžiant nuo pareigos mokėti naują mokestį visus kitus ekonomikos sektorius, kurie pasižymi didesniu nei įprastu pelningumu dėl susiklosčiusios neįprastos situacijos rinkoje. Jeigu deklaruojamas Įstatymo tikslas yra siejamas su poreikiu apmokestinti neįprasto dydžio pelną, tokių tikslų atžvilgiu tiek finansų sektorius, tiek visi kiti ekonomikos sektoriai yra toje pačioje faktinėje ir teisinėje situacijoje ir turėtų būti vertinami vienodai. Atskirų sektorių atleidimas nuo tokios pareigos sudaro neteisėtą valstybės pagalbą.

Kaip matyti iš žemiau esančios lentelės, staigus nuosavo kapitalo gražos augimas 2021 m. (2022 m. veiklos rezultatai dar nėra prieinami) buvo būdingas daugeliui sektorių, pavyzdžiui, medienos, transporto, chemijos, ir, vadovaujantis Įstatymo aiškinamojo rašto argumentais, šie sektoriai taip pat gavo „viršpelnius“, nes veiklos rezultatus įtakėjo išoriniai veiksniai, tokie kaip pandemijos metu taikyti karantino ribojimai, valstybės parama ir kt. Tačiau kituose sektoriuose veikiantys verslai nebuvo papildomai apmokestinti, išskyrus ES mastu įvestą papildomą energetikos sektoriaus apmokestinimą.

Nuosavo kapitalo grąža (ROE) pagal sektorius Lietuvoje, proc., 2017-2021 m.



Taigi, Įstatymas išskiria kredito įstaigas iš kitų privačių verslo subjektų ir nustato joms išskirtinį mokestį, negu visiems kitiems privatiems verslo subjektams, dėl susiklosčiusios neįprastos situacijos rinkoje gavusiems didesnę nei įprasta pelningumą.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalį įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms, jų pareigūnams visi asmenys lygūs. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tai taikoma ir fiziniams, ir juridiniams asmenims. Tai reiškia, kad vienodais požymiais pasižymintiems asmenims, visiems tos kategorijos subjektams, turi būti taikomas toks pats, bendras, lygus matas. Vienodos situacijos turi būti vertinamos vienodai, o skirtingos situacijos – skirtingai. Asmenų lygiateisiškumo principas reiškia asmens teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai (Konstitucinio Teismo 2017 m. sausio 25 d., 2019 m. vasario 15 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose daug kartų yra konstatavęs, kad asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri subjektai, kuriems skirta teisės norma, palyginti su kitais tos normos adresatais, būtų kitaip traktuojami, nors tarp subjektų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 22 d., 2015 m. vasario 6 d., 2019 m. rugsėjo 19 d., 2019 m. spalio 31 d. nutarimai).

Konstitucijos 29 straipsnis draudžia asmenų, taigi ir juridinių asmenų, diskriminaciją. Diskriminacija yra ir tuo atveju, kai koks nors subjektas pagal teisės normas traktuojamas skirtingai negu kiti subjektai ir jo padėtis yra sumenkinama, pabloginama, nors tarp subjektų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks skirtingas, jo padėtį sumenkinantis, pabloginantis traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

Lygiateisiškumo principas taikomas visoms privačioms verslo įmonėms, kurios siekia pelno ir jį gauna. Kredito įstaiga yra tokia pati privati verslo įmonė, kaip, pavyzdžiui, statybos, prekybos, transporto ir kitos privačios verslo įmonės, dirbančios kituose ekonominės veiklos sektoriuose. Tarp kredito įstaigų ir kitų privačių verslo įmonių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad kredito įstaigoms būtų galima nustatyti didesnius mokesčius, negu kitoms privačioms verslo įmonėms. Tačiau naujas mokestis Įstatymu nustatomas tik kredito įstaigoms, nors kitos privačios verslo įmonės gauna tokį patį ar net didesnę pelną. Atitinkamai, kredito įstaigos yra diskriminuojamos, palyginti su kitomis privačiomis verslo įmonėmis (ūkio subjektais).

Įstatymo rengėjų nurodyti argumentai, kodėl kredito įstaigas būtina apmokestinti nauju mokesčiu, konstituciniu požiūriu yra visiškai nepagrįsti, jais negalima pateisinti Seimo

priimto Įstatymo nuostatų. Nėra konstitucinio pagrindo ir objektyvių priežasčių iš visų privačių verslo įmonių išskirti tik kredito įstaigas ir nustatyti joms naują, tačiau kitoms privačioms verslo įmonėms, gaunančioms tokį patį ar net didesnę pelną, netaikomą mokestį. Tokiu teisiniu reguliavimu kredito įstaigos, kaip minėta, yra diskriminuojamos, palyginti su kitais privačiais verslo subjektais, nes jų padėtis yra nepagrįstai pabloginama, yra *nepaisoma konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo*. Kad Įstatymas galimai prieštarauja Konstitucijai, yra konstatavęs ir Seimo kanceliarijos Teisės departamentas.

Antra, Įstatymas atleidžia nuo pareigos mokėti naują mokestį atskirus finansų sektoriaus dalyvius, tuo iškreipdamas konkurenciją finansų sektoriuje.

Įstatyme įtvirtinta mokesčio apskaičiavimo tvarka, t.y. mokesčio bazei taikomas koeficientas, atspindintis atitinkamos kredito įstaigos iš Lietuvos rezidentų priimtų indėlių ir jiems suteiktų paskolų dalį, *de facto* atleidžia nuo naujo mokesčio finansų sektoriaus dalyvius, kurių didelė veiklos dalis yra vystoma ne Lietuvoje. Tokie subjektai, nepaisant tarptautinio jų veiklos pobūdžio, aktyviai konkuruoja Lietuvos rinkoje ir toks reguliavimas suteikia jiems konkurencinį pranašumą. LBA įsitikinimu, deklaruojamo tikslo (apmokestinti netikėtą finansų sektoriaus pelną, kuris susidaro dėl perteklinio likvidumo) atžvilgiu visi pagal Lietuvos Respublikos įstatymus veikiantys subjektai yra analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje, nepaisant to, kaip šie asmenys organizuoja savo verslą. Juolab, kad Įstatymo aiškinamajame rašte nurodytos aplinkybės, lemiančios „nelauktai gautas pajamas“, t.y. perteklinis likvidumas ir Europos Centrinio banko (toliau – ECB) padidintos palūkanų normos, – buvo aktualios daugumoje ES šalių.

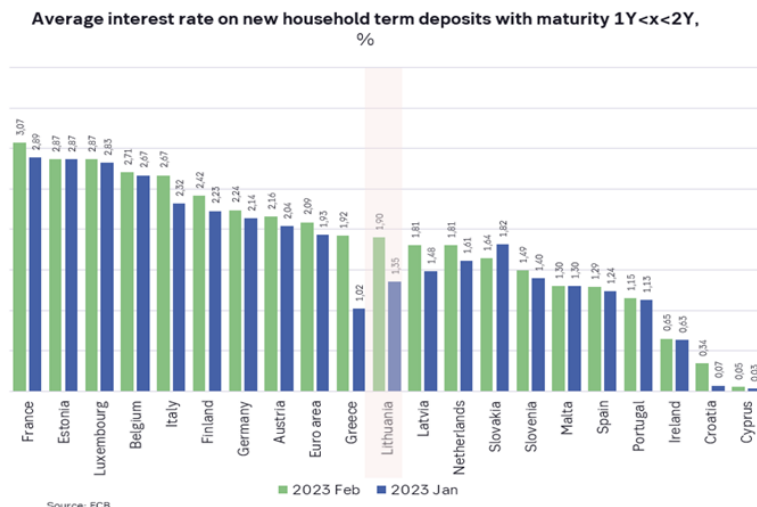
Žemiau pateikiame duomenis, parodančius, jog Lietuvos ekonominės aplinkybės nebuvo išskirtinės. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikta parama pandemijos metu buvo artima ES šalių vidurkiui.

Table IV.4: COVID-19 temporary emergency measures (levels as % of GDP)

	2020	2021	2022	2023
AT	4.7	4.4	1.0	0.0
BE	4.5	3.0	0.5	0.0
CY	3.5	2.9	0.3	0.0
DE	2.6	4.2	1.4	0.0
EE	1.1	1.4	0.0	0.0
EL	7.6	7.2	1.8	0.0
ES	3.2	3.1	0.4	0.0
FI	2.8	1.7	0.2	0.0
FR	3.3	2.5	0.5	0.0
HR	3.6	1.8	0.4	0.0
IE	3.3	2.5	0.5	0.0
IT	4.4	3.4	1.1	0.0
LT	3.9	2.8	1.0	0.0
LU	2.3	0.8	0.1	0.0
LV	2.7	5.0	1.3	0.0
MT	6.0	4.9	1.8	0.0
NL	3.0	2.2	0.6	0.0
PT	2.3	2.2	0.9	0.0
SI	4.9	4.1	0.8	0.0
SK	2.3	3.5	1.0	0.0
EA	3.3	3.3	0.9	0.0

Source: Commission 2022 autumn forecast

2022 m. vasarį Lietuvos kredito įstaigose vidutinė naujų sudarytų namų ūkių terminuotų indėlių eurais palūkanų norma buvo 1,9 proc. Lietuva buvo dešimta iš dvidešimties euro zonos šalių pagal terminuotų indėlių normos dydį. Tai prieštarauja teiginiams, kad Lietuvoje namų ūkių indėlių palūkanų normos yra vienos žemiausios euro zonoje ar kitaip išskirtinės.



Apibendrinant, Įstatyme nustatytas koeficientas, siejamas tik su tomis grynosiomis palūkanų pajamomis, kurios susijusios su Lietuvos rezidentams teikiamomis paslaugomis yra nepagrįstas ir sudarantis nelygiavertes sąlygas toje pačioje rinkoje konkuruojantiems subjektams, nes tai leidžia Lietuvoje įsteigtoms finansų įstaigoms, reikšmingą veiklos dalį vystančioms ne Lietuvoje, atitinkamo įnašo nemokėti arba mokėti jį reikšmingai sumažintą ir tokiu būdu įgyti konkurencinį pranašumą prieš kitas kredito įstaigas, veikiančias Lietuvoje.

Trečia, naujai į Lietuvos rinką atėjusioms kredito įstaigoms nekils pareiga mokėti naują mokesį, nors jos, teikdamos paslaugas konkuruos su kitais, anksčiau rinkoje pradėjusiais veikti rinkos dalyviais, tuo pačiu metu, t.y. būtent naujo mokesčio taikymo laikotarpiu, 2023 – 2024 metais, ir tokiu būdu bus iškraipoma konkurencija finansų sektoriuje.

Ketvirta, naujas mokeskis iš viso nebus taikomas daliai toje pačioje rinkoje konkuruojančių rinkos dalyvių - atskiroms Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms, kurios nėra laikomos Įstatymu apmokestinamomis kredito įstaigomis ir nėra šių kredito įstaigų dukterinėmis įmonėmis, tačiau konkuruoja su nauju mokesčiu apmokestinamomis kredito įstaigomis toje pačioje Lietuvos rinkoje teikdamos automobilių lizingo, faktoringo (atkreiptinas dėmesys, kad tokių bendrovių lizingo ir faktoringo palūkanos taip pat dažnai siejamos su EURIBOR palūkanų baze), greitųjų vartojamųjų paskolų ir kitas finansavimo paslaugas.

Atkreipiame dėmesį, kad LBA jau yra pateikusi Europos Komisijai skundą dėl nauju mokesčiu suteikiamos neteisėtos valstybės pagalbos, tačiau LBA skunde įvardinti pažeidimai Įstatyme nebuvo pašalinti.

3. Naujas apmokestinimas griaua valstybės patikimumą tarptautinių investuotojų akyse.

Šalies investiciniam patrauklumui būtina skaidri, prognozuojama ir tarptautiniu lygmeniu konkurencinga reguliacinė aplinka. Esame labai susirūpinę, kad Įstatymo nuostatos neatsižvelgia į šiuos investuotojų poreikius bei lūkesčius.

Todėl toks žingsnis neabejotinai reikšmingai sumažins Lietuvos konkurencingumą ir patrauklumą užsienio investuotojams.

Investicinei aplinkai Lietuvoje radikaliai žalingas ir rizikingas sprendimas staigiai ir iš anksto neplanuotai, papildomai apmokestinti kredito įstaigas prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje įtvirtintam siekiui, jog „Lietuvos verslo klimatas skatintų verslumą ir tiesiogines užsienio investicijas“ .

Europos Sąjungoje esant laisvam kapitalo judėjimui tarp valstybių, papildomas kredito įstaigų veiklos apmokestinimas bus labai žalingas Lietuvos valstybės dedamoms pastangoms išlaikyti esamas investicijas ir pritraukti naujas. Įstatymu įvestas naujas mokestis siunčia signalą investuotojams, jog Lietuvoje investicijos nėra apsaugotos nuo neprognozuojamų ir nepagrįstų pokyčių mokesčių sistemoje ir, atitinkamai, kiek tai susiję su Lietuvos mokesčių sistema, neišmanoma prognozuoti Lietuvoje atliekamų investicijų gražos ir rizikos.

Papildomai apmokestinus kredito įstaigas, investuotojams nelieka nieko kito, kaip tik iš naujo įsivertinti (i) ar investuoti Lietuvoje, ar kitose valstybėse; (ii) ar sumažinti esamas investicijas Lietuvoje; (iii) ar priimti sprendimą nutraukti veiklą Lietuvoje.

LBA žiniomis, mokesčiai, nukreipti į kredito įstaigas, pastaruoju metu buvo priimti tik Vengrijoje, Ispanijos Karalystėje ir Čekijos Respublikoje, t.y. tik 1 iš 19 euro zonos valstybių ir tik 3 iš 27 ES valstybių. Lietuva, įvedusi šį mokestį, aiškiai išsiskiria iš bendro investicinės aplinkos Europos Sąjungos šalyse fono.

Netikėtai įvedant naujus mokesčius, Lietuva suteikia pranašumo kaimyninėms šalims, pavyzdžiui, Estijai, kuri, atsižvelgiant į jos palankią, nesudėtingą ir stabilią mokestinę aplinką, ir taip pirmuoja įvairiuose ekonominės laisvės reitinguose. Pavyzdžiui, Kanados Fraser Instituto ekonominės laisvės reitinge Estija 2020 metais pagal verslo reguliavimą užėmė 2 vietą, o Lietuva – 21 vietą. Vertinant teisinę sistemą ir nuosavybės teisių apsaugą, Estija užėmė 14 vietą, o Lietuva – 23 vietą.

Šiame kontekste, įvertinant kapitalo judėjimo laisvę Europos Sąjungoje, akivaizdu kad investuotojai, reaguodami į Lietuvos valstybės sprendimą dėl papildomo apmokestinimo, nukreips investicijas į užsienį.

4. Naujo mokesčio įvedimas neatsižvelgia į ECB nurodytas grėsmes Lietuvos investicinei aplinkai ir finansiniam stabilumui.

ECB atliko pirminio Įstatymo projekto vertinimą ir pateikė savo nuomonę, kuria iš esmės patvirtino LBA poziciją, jog Naujas mokestis yra sukonstruotas ydingai, gali turėti neigiamų pasekmių bankų sektoriaus atsparumui, finansiniam stabilumui bei Lietuvos Respublikos investicinei aplinkai.

Mūsų nuomone į ECB pastabas nebuvo atsižvelgta, o ECB prašyta atlikti **išsami galimų neigiamų padarinių bankų sektoriui analizė** Lietuvos banko atlikta skubotai, nesikonsultuojat su rinkos dalyviais ir apimanti tik labai trumpą laikotarpį, todėl jokia būdu negali būti laikoma išsamia ir tinkama.

Žemiau pateikiame aktualiausias ECB nuomonės dalis, į kurias taip ir liko neatsižvelgta priimant Įstatymą:

- 1) Rekomenduojama Įstatymo aiškinamajame rašte pateiktą analizę papildyti išsamia galimų neigiamų padarinių bankų sektoriui analize**, kurioje visų pirma būtų aptartas konkretus naujo mokesčio poveikis bankų pelningumui ir kapitalo bazei ilgesniuoju laikotarpiu, taip pat naujų paskolų teikimui ir konkurencijos sąlygoms rinkoje, siekiant užtikrinti, kad Naujo mokesčio nustatymas nekeltų rizikos finansiniam stabilumui, bankų sektoriaus atsparumui ir kad būtų išvengta rinkos iškraipymo.¹

¹ ECB nuomonės 3.7. punktas.

2) Naujo mokesčio bazė neatspindi viso verslo ciklo ir gali neatitikti kredito įstaigos pelningumo. Dėl to kredito įstaigos gali tapti mažiau pajėgios absorbuoti ekonomikos nuosmukio sukeltą neigiamą riziką.²

„<...> kadangi laikinuoju solidarumo įnašu apmokestinamos tik grynosios palūkanų pajamos, o ne pelnas platesniu mastu, gali būti, kad laikinasis solidarumo įnašas vis tiek būtų taikomas net ir susiklosčius pesimistiniams scenarijams, sukeliantiems neigiamus pokyčius kredito įstaigoje. <...> Apskritai, būtina laikytis atsargaus požiūrio siekiant užtikrinti, kad laikinasis solidarumo įnašas nedarytų poveikio pavienių kredito įstaigų gebėjimui kurti tvirtą kapitalo bazę ir numatyti tinkamus atidėjinius vertės sumažėjimo ir kredito kokybės pablogėjimo atveju. **Tai ypač aktualu atsižvelgiant į dabartinę įtampą rinkoje.** Pakenkus kredito įstaigų gebėjimui išlaikyti pakankamą kapitalo bazę, galėtų kilti pavojus sklandžiam bankų atliekamam pinigų politikos priemonių perkėlimui į ekonomiką platesniu mastu.“³

„Be to, dėl įstatymo kredito įstaigoms galėtų būti sudėtingiau kurti papildomus kapitalo rezervus ir didinti atsparumą, kuris padėtų atlaikyti būsimus ekonomikos sukrėtimus. Todėl reikėtų atidžiai stebėti galimus neigiamus laikinojo solidarumo įnašo padarinius bankų sektoriui ir poveikį finansiniam stabilumui, visų pirma atsižvelgiant į dabartinės didesnio neužtikrintumo ir padidėjusio kintamumo finansų rinkose aplinkybes.“⁴

3) Naujas mokestis galėtų sukurti mažiau paskatų pritraukti naujų indėlių lėšų ir teikti skolinimą realiajai ekonomikai.⁵

„Tešiant ECB pinigų politikos normalizavimą, svarbu prisiminti, kad pinigų politikos operacijos visada turi paskirstomąjį poveikį. Savaiame suprantama, kad tokios operacijos daro poveikį pajamoms ir kredito įstaigų pelningumui. Vertinant iš pinigų politikos perspektyvos, pažymėtina, kad kredito įstaigos atlieka ypatingą vaidmenį užtikrinant sklandų pinigų politikos priemonių perdavimą ekonomikai platesniu mastu. Šiuo atžvilgiu tinkama kapitalo bazė padeda kredito įstaigoms išvengti staigaus koregavimo, susijusio su jų skolinimu realiajai ekonomikai.“⁶

„Finansinio įnašo nustatymas bankų sektoriui galėtų turėti neigiamų ekonominių padarinių, nes kredito įstaigos taptų mažiau atsparios ekonomikos sukrėtimams. Patikima kredito įstaigų kapitalo bazė turi esminę reikšmę joms vykdant savo, kaip kredito tarpininkų, funkciją ekonomikoje. Didesnės išlaidos ir sumažėjusi kredito pasiūla gali daryti neigiamą poveikį realiosios ekonomikos augimui.“⁷

4) Vidaus ir užsienio investuotojai gali būti mažiau suinteresuoti investuoti į kredito įstaigas, nes dėl naujo mokesčio mažėja kredito įstaigų pelningumo perspektyvos.⁸

5) Naujo mokesčio taikymas tik tam tikroms Lietuvos Respublikos kredito įstaigoms galėtų iškraipyti konkurenciją rinkoje ir pakenkti vienodoms veiklos sąlygoms šalies viduje ir visoje bankų sąjungoje.⁹

5. Naujas mokestis neigiamai paveiks šalies finansinį stabilumą.

Lietuva yra daug eksportuojanti, maža, atvira ekonomika, labai priklausoma nuo tarptautinės aplinkos, kuri ir lemia vidinį šalies finansinį stabilumą. Augančios palūkanos gali turėti didelės įtakos visos Europos ekonomikai, nes daug verslo modelių paremta

² ECB nuomonės 4.2. punktas.

³ ECB nuomonės 2.3. punktas.

⁴ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁵ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁶ ECB nuomonės 2.2. punktas.

⁷ ECB nuomonės 3.1. punktas.

⁸ ECB nuomonės 3.3. punktas.

⁹ ECB nuomonės 3.6. punktas.

žemomis palūkanomis. Dabartinis geopolitinis kontekstas jau ir taip mažina mūsų valstybės investicinį patrauklumą. Be to, bankų JAV ir Šveicarijoje bankrotai yra rimtas signalas apie globalios finansų sistemos iššūkius kylant palūkanų normoms.

Minėti įvykiai JAV sulaukė atgarsio ir Europoje, t.y. šie įvykiai turėjo neigiamos įtakos akcijų kainoms, pasirodė pranešimų apie su šiais įvykiais susijusius įvairių finansų rinkos dalyvių nuostolius bei priežiūros institucijų veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti tų šalių finansų sistemų stabilumą.

Pritaikius tokio reikšmingo tarifo naują mokesťį ir apribojus kredito įstaigų galimybes veikti pelningai, mažinamas Lietuvos finansų sistemos atsparumas.

Pirma, kredito įstaigos, vykdydamos teisės aktų reikalavimus, privalo valdyti rizikas ir sukaupti pakankamą kapitalą, kad galėtų tinkamai reaguoti į ekonominio ciklo pokyčius. Pelningai veikiančios kredito įstaigos gali suformuoti didesnius kapitalo rezervus ir yra stabilios ekonomikos garantas. Kredito įstaigos, kurios prastai valdo rizikas ir veikia nuostolingai, yra našta visai valstybei.

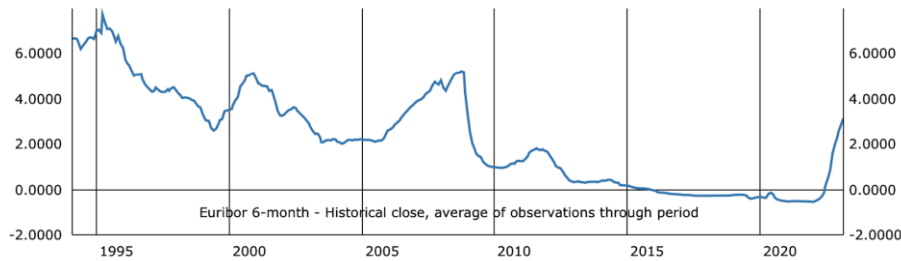
Antra, Įstatyme nėra atsižvelgta į tai, kad atsiradus poreikiui suformuoti reikšmingus specialiuosius atidėjinius, grynosios palūkanų pajamos automatiškai nesumažės, ir sumokėjus naują mokesťį, kredito įstaiga gali tapti nuostolinga. Trečia, kredito įstaigos, nustatydamos, pavyzdžiui, 30 metų termino būsto paskolų palūkanų normas, įvertino tai, kad gali reikšmingai keistis tarpbankinės palūkanų normos, tačiau negalėjo numatyti, kad bus pritaikytas naujas mokesťis, ir atsižvelgiant į jo dydį, tai gali sukelti reikšmingų pasekmių kredito įstaigos veiklai, jos plėtrai, investicijoms į technologijas ir kt.

Trečia, Lietuvos bankas 2022 m. pabaigoje priėmė sprendimą, kad Lietuvoje veikiantys bankai ir centrinių kredito unijų grupės stiprintų savo finansinį atsparumą ir sukauptų papildomą kapitalo atsargą – 1 proc. AKR. Tai atitiko ir ESRB rekomendacijas. Naujas mokesťis neatspindi Lietuvos valdžios institucijų veiklos nuoseklumo: iš vienos pusės Lietuvos bankas nustato įpareigojimus kredito įstaigoms kaupti papildomus rezervus, iš kitos pusės teikiamas siūlymas apmokestinti dalį kredito įstaigų, siekiant iš jų „išimti“ ženkliai dalį kredito įstaigos pajamų.

6. Įstatyme nėra atsižvelgta į kredito įstaigų prisiimamą ilgalaikių paskolų riziką.

Aiškinamajame rašte akcentuojama, kad „netikėtai gauta ekonominė renta savo prigimtimi nėra sietina su verslo sprendimais“. Tokie argumentai leidžia teigti, kad Įstatymo autoriai nesupranta kredito įstaigų prisiimamos ilgalaikių paskolų rizikos ir visiškai nevertina ilgalaikės iš paskolos gaunamų pajamų perspektyvos (kuri turėtų būti vertinama per visą ekonominio ciklo laikotarpį, kuris yra žymiai ilgesnis nei 4 metai, t.y. 2018 m. – 2021 m., siūlomi naudoti kaip bazinis laikotarpis naujo mokesčio apskaičiavimui). Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais kai kredito įstaigos priima verslo sprendimą teikti paskolas kintamomis, o ne fiksuotomis palūkanomis, jos tuo pačiu prisiima riziką, kad staigiai pakilus kintamai palūkanų normai, klientų mokumas prastės greičiau ir labiau nei fiksuotų palūkanų atveju, o taip pat prisiima ir kitą riziką - kad sumažėjus kintamų palūkanų bazei, kredito įstaigos gaus atitinkamai mažesnes palūkanines pajamas (šį riziką reikšmingai realizavosi kelis metus trukusioje neigiamų EURIBOR palūkanų aplinkoje).

Galiausiai, atkreiptinas dėmesys, kad nei dabartinės ECB bazinės palūkanų normos, nei bankų taikomos paskolų palūkanų normos nėra išskirtinai didelės ilgalaikėje perspektyvoje.



ECB: Euribor 6 mėn. palūkanų normos kaita¹⁰.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Respublikos Prezidentas gali vetuoti įstatymą vadovaudamasis įvairiais argumentais ir motyvais, taip pat ir tuo, kad įstatymas galimai prieštarauja Konstitucijai (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 22 d. nutarimas).

Jūsų Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente, vadovaudamiesi pateiktais argumentais, prašome pasinaudoti Jums priklausančia konstitucine teise ir vetuoti Seimo 2023 m. gegužės 9 d priimtą Laikinojo solidarumo įnašo įstatymą Nr. XIVP-2621(2).

Taip Jūs galite užkirsti kelią atsirasti įstatymui, kuris prieštarauja Konstitucijai, ir dėl to galinčioms atsirasti reikšmingoms neigiamoms pasekmėms.

Esame visada atviri dialogui ir pasirengę atsakyti į klausimus, jei tokių kiltų.

Pagarbiai,

Prezidentė

Dr. Eivilė Čipkutė

¹⁰ https://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=143.FM.M.U2.EUR.RT.MM.EURIBOR6MD_.HSTA